

Stenforsaskolan
Källgatan 12
280 63 Sibbhult

2010-12-02
1 (11)
Dnr: 40-2010:482

Östra Göinge kommun
Storgatan 4
280 60 Broby

Kvalitetsgranskning av Stenforsaskolan i Östra Göinge kommun

Skolinspektionens beslut

Skolinspektionen har genomfört en granskning av gymnasieskolornas yrkesförberedande utbildnings förmåga att ge relevanta yrkeskunskaper och förmåga att förbereda eleverna för yrkeslivet. Granskningen av Stenforsaskolan visar att det finns behov av förbättringar.

Skolinspektionen bedömer att Stenforsaskolan behöver vidta nedanstående åtgärder för att uppfylla de krav som finns i skolförfattningarna:

- Skolan behöver försäkra sig om att samtliga program har en fungerande samverkan med arbetslivet samt göra samverkan till en del av det systematiska kvalitetsarbetet.
- Skolan behöver säkerställa att alla elever på samtliga program och studieinriktningar erbjuds minst 15 veckors APU.
- Skolan behöver försäkra sig om att den arbetsplatsförlagda utbildningen inriktas mot målen i läroplan, program mål och kursplaner.
- Skolan behöver försäkra sig om att samtliga program och inriktningar har bedömningsgrunder avseende elevernas arbetsplatsförlagda utbildning som utgår från kursplanernas mål och betygskriterier som en grund för en likvärdig betygsättning.

Skolinspektionen bedömer att Stenforsaskolan bör vidta åtgärder för att förbättra kvaliteten inom följande områden:

- Skolan bör försäkra sig om att handledarna har tillräcklig kompetens för sitt uppdrag samt att handledarna får tydlig information om APU:ns syfte och vilka förväntningar skolan har på arbetsplatsen.
- Skolan bör försäkra sig om att samtliga yrkesförberedande program har fungerande programråd eller motsvarande.

Uppföljning

Senast inom tre månader från dagen för beslutet, dvs. senast den 2 mars 2011 ska Stenforsaskolan redovisa till Skolinspektionen, avdelningen i Stockholm, vilka åtgärder som vidtagits med anledning av beslutet.

Skolinspektionens granskning av gymnasieskolans yrkesförberedande utbildningar i Stenforsaskolan i Östra Göinge kommun

Bakgrund

Hälften av eleverna i gymnasieskolan går på något av de yrkesförberedande programmen. Av gymnasieskolans för närvarande sjutton nationella program, räknas tretton som yrkesförberedande och tre som studieförberedande. Teknikprogrammet kan vara antingen yrkesförberedande eller studieförberedande. De nationella yrkesförberedande programmen kännetecknas av att programmålen tar sikte på arbetslivet och att programmen innehåller yrkesämnen. Enligt programmålen ska de ge grundläggande kunskaper för arbete inom respektive område och ge en grund för fortsatt lärande inom arbetslivet och för vidare studier.

Den nya skollagen trädde i kraft den 1 augusti 2010, men 1985 års skollag ska fortsätta att tillämpas fram till den 1 juli 2011. För elever som har påbörjat utbildningen före den 1 juli 2011 ska 1985 års skollag fortsätta att tillämpas tills dess att eleverna avslutat sin utbildning. Det innebär att 1985 års skollag under dessa perioder är utgångspunkten för Skolinspektionens tillsyn och granskning. Av en yrkesförberedande utbildning ska minst femton veckor genomföras på en arbetsplats, 5 kap. 15 § gymnasieförordningen i dess lydelse för den 15 augusti 2010. Med arbetsplatsförlagd utbildning avses, enligt 1 kap. 2 § gymnasieförordningen i dess lydelse före den 15 april 2010 "kursplanestyrd utbildning på ett program som genomförs på en arbetsplats utanför skolan". Studier av yrkesutbildningars kvalitet tyder på att en framgångsfaktor är att det bedrivs ett uthålligt och systematiskt kvalitetsarbete kring samverkan mellan skola och arbetsliv samt den arbetsplatsförlagda utbildningen.

Under våren 2010 genomför Skolinspektionen en kvalitetsgranskning av gymnasieskolornas yrkesförberedande utbildningars förmåga att ge relevanta yrkeskunskaper och förmåga att förbereda eleverna för yrkeslivet för att på de granskade skolorna bidra till ökad måluppfyllelse genom att kvaliteten i samverkan mellan skolan och arbetslivet förbättras.

Projektet besöker 40 skolor och intervjuar 3 elever på varje skola. Vi intervjuar även dessa elevers lärare, skolans rektor/rektorer samt de utvalda elevernas handledare på arbetsplatsen. Inför besöken på skolor och arbetsplatser kräver Skolinspektionen in dokument för analys samt frågeformulär som rektor besvarat. Samtliga yrkesförberedande program är representerade. De 40 skolor som projektet granskar är spridda över hela landet.

Granskningen tar sin utgångspunkt i följande frågeställningar:

1. Sker samverkan mellan skola och arbetsliv så att utbildningen anpassas efter arbetslivets behov och förbereder eleverna för arbetslivet?
2. Har skolan på olika yrkesförberedande program genomfört arbetsplatsförlagd utbildning i tillräcklig omfattning och av god kvalitet?
3. Betygssätts eleverna vid arbetsplatsförlagd utbildning på ett korrekt och likvärdigt sätt?

Skolinspektionen sammanställer resultatet av kvalitetsgranskningen vid skolan i ett beslut. I beslutet pekas på både sådant som fungerar bra och på sådant som skolan behöver förbättra. När samtliga 40 skolor är granskade sammanfattar Skolinspektionen resultaten i en kvalitetsgranskningsrapport, i syfte att sprida vunna erfarenheter.

Övergripande information om och projektplan för kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

Beskrivning av skolan och genomförande

Stenforsaskolan är en skola med totalt ca 315 elever som är fördelade på 8 nationella program och individuella program. Skolinspektionens kvalitetsgranskning av de yrkesförberedande programmen på Stenforsaskolan har inriktats mot hantverksprogrammet inriktning frisör, industriprogrammet och omvårdnadsprogrammet. Granskningens underlag består av dokument från skolan samt av information som samlades in vid intervjuer den 24-26 maj 2010. Intervjuer genomfördes med rektor, biträdande rektor¹, elever och handledare. Ansvariga för kvalitetsgranskningen av Stenforsaskolan har varit Jens Pettersson och Lars Berglund.

¹ Rektor, biträdande rektor och verksamhetsutvecklare kallas framöver skolledning.

Sker samverkan mellan skola och arbetsliv så att utbildningen anpassas efter arbetslivets behov och förbereder eleverna för arbetslivet?

De yrkesförberedande programmens nationella styrdokument, i form av program mål, ämnesbeskrivningar, kursplaner och betygskriterier, är formulerade och fastställda efter samråd med arbetsmarknadens parter. Enligt 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna, punkt 2.4 framgår att de frivilliga skolformerna ska nära samverka med arbetslivet och att det är "särskilt viktigt att skolan samarbetar med arbetslivet om den yrkesförberedande utbildningen". Enligt 2 kap. 2 § skollagen i dess lydelse före den 1 mars 2010 åligger det rektorn "att särskilt verka för att utbildningen utvecklas". Enligt punkt 2.6 i 1994 års läroplan behöver rektorn även försäkra sig om att samverkan med arbetslivet utanför skolan utvecklas så att eleverna får en kvalitativt god utbildning samt förberedelse för yrkesverksamhet.

Både genom det europeiska samarbetet i yrkesutbildningsfrågor och i tidigare utvärderingar av yrkesutbildningar lyfts betydelsen av att skolorna bedriver ett uthålligt och systematiskt kvalitetsarbete kring frågor som rör samverkan mellan skola och arbetsliv. Vissa framgångsfaktorer för skolornas kvalitetsarbete i arbetet med den arbetsplatsförlagda utbildningen identifierades i Skolverkets och Myndigheten för skolutvecklings projekt under tidigt 2000-tal². En sådan tycks vara att skolan betraktar samverkan med arbetslivet som en naturlig och betydelsefull del av sitt systematiska kvalitetsarbete.

Av intervjun med skolledningen och dokumentstudier framgår att Stenforsaskolans övergripande samverkan med arbetslivet bland annat sker genom Samverkan skola arbetsliv (SSA-rådet). I SSA-rådet deltar representanter för organisationen Göinge Näringsliv, större lokala företag, elevråd, skolledare samt studie- och yrkesvägledare från Stenforsaskolan. Syftet med detta samarbete är enligt skolledningen att diskutera frågor som rör till exempel kompetensutveckling och övergripande planering för APU:n. Skolledningen uttrycker vidare att kommunens storlek får till följd att "alla känner alla" och att rektorn har många informella kontakter med det lokala arbetslivet. Rektorn deltar även som ledamot i Färe industricenter, ett nätverk av företag. Enligt rektorn är dessa kontakter viktiga för skolans anskaffning av APU-platser men också för att få information om möjliga utvecklingsområden på de yrkesförberedande programmen. Vidare anordnar skolan inom ramen för Göinge utbildningscenter uppdragsutbildning, vilket skolledningen upplever som en ytterligare fördjupning av kontakten med kommunens arbetsliv.³

² Arbetsplats för lärande, om samverkan mellan gymnasieskola och arbetsliv, rapport från Myndigheten för skolutveckling, Liber distribution, 2004.

Rektorn inkommer i samband med sakgranskning av Skolinspektionens beslut med kompletterande dokumentation rörande Stenforsaskolans samverkan med arbetslivet. Här framhålls framförallt samverkan med Göinge Näringsliv, en lokal företagarförning med cirka 200 medlemsföretag. Skolan bildar, tillsammans med Göinge Näringsliv samt den lokala arbetsförmedlingen ett arbetsmarknadsråd där man bland annat genomför utbildningar för arbetslösa.

Ingen av de intervjuade eleverna, lärarna eller handledarna känner till skolans övergripande arbete kring samverkan med arbetslivet. Istället beskriver lärare och handledare en samverkan på programnivå, och då främst i samband med elevernas APU. På hantverksprogrammet uppger den intervjuade läraren att varje termin inleds med att handledarna bjuds in till en informationskväll kring APU:n. Omvårdnadsprogrammet bjuder in handledarna till en informationsträff inför varje läsår. På träffen diskuteras enligt den intervjuade läraren bland annat kursmål och betygskriterier men också hur arbetsplatserna ska förhålla sig till elever i allmänhet. Vad gäller industriprogrammet framkommer det i intervjuer med lärare och handledare att samverkan med arbetslivet är begränsad till de besök som görs under elevernas APU-perioder. Karaktärsämneslärarna på samtliga program uppger också att de har en rad personliga kontakter med tidigare arbetskamrater och arbetsplatser som bland annat utnyttjas vid APU-anskaffningen.

Skolledningen och lärarna på industriprogrammet och hantverksprogrammet uppger dock att det är svårt att få representanter för det lokala arbetslivet att engagera sig i samverkan med skolan. Skolledningen menar att det ibland finns en klyfta mellan de övergripande branschorganisationerna och de enskilda arbetsplatserna i hur man ställer sig till utbildningsfrågor och samverkan med skolan. Vid tidpunkten för Skolinspektionens besök hade inget av de granskade programmen något programråd.

Skolledningen upplever att utbildningen förbereder eleverna för arbetslivet. Denna bild bekräftas av lärare och handledare som menar att utbildningen ger eleverna en stabil grund att stå på inför inträdet i arbetslivet. De intervjuade lärarna på omvårdnadsprogrammet och hantverksprogrammet har till relativt nyligen varit aktiva inom sin bransch och menar att de därigenom har kunnat hålla sig uppdaterade med arbetslivets behov. Intervjuade elever uppger att de känner sig trygga i sin kunskap och några av dem har också blivit erbjudna arbete kopplat till deras utbildning. Till exempel så ska den intervjuade eleven på omvårdnadsprogrammet sommarjobba på ett äldreboende som hon tidigare haft APU på.

I arbetsplan och kvalitetsredovisning beskrivs skolans arbete gentemot näringslivet. Av dokumentstudierna framgår det dock inte på vilket sätt skolans kontakter med arbetslivet har utvärderats och hur dessa kan kopplas till de olika mål som skolan fastställt. Det är inte heller tydligt hur skolan har utvärderat några av dessa mål. Vid intervjuer med skolledning framkommer inget ytterligare som klargör denna bild.

Skolinspektionens bedömning

Av granskningen har framkommit att skolan har ett utvecklat kontaktnät i det lokala arbetslivet. Det är emellertid ibland oklart hur dessa kontakter leder till en samverkan som i sin tur kan utveckla utbildningen på de undersökta programmen. Under Skolinspektionens besök framgår inte heller hur den information som dessa kontakter genererar används i ett systematiskt kvalitetsarbete kring samverkan utan att detta snarare styrs av rektorn och enskilda lärares oskrivna arbetsrutiner och initiativ.

Den huvudsakliga samverkan observeras istället på programnivå och då främst kring den arbetsplatsförlagda utbildningen. Sammanfattningsvis bedömer därför Skolinspektionen att samverkan mellan skola och arbetsliv behöver förbättras så att utbildningen kan utvecklas samt att Stenforsaskolan behöver göra frågor om samverkan mellan skola och arbetsliv till en del i skolans systematiska kvalitetsarbete. Med andra ord, planera, följa upp och utvärdera samverkan samt ta tillvara resultaten och omsätta dessa i åtgärder så att utbildningen utvecklas.

Har skolan på olika yrkesförberedande program genomfört arbetsplatsförlagd utbildning i tillräcklig omfattning och av god kvalitet?

Enligt 1 kap. 2 § skollagen i dess lydelse för den 1 mars 2010 ska: "Utbildningen ... inom varje skolform vara likvärdig, varhelst den bedrivs i landet". Normerna för likvärdigheten anges i 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna, punkten 1.1. Av detta följer att det är läroplanen, programmålen och kursplanerna som ska vara utgångspunkt för hur undervisningen utformas.

Med arbetsplatsförlagd utbildning avses kursplanestyrd utbildning på ett program som genomförs på en arbetsplats utanför skolan. Enligt gymnasieförordningen ska den arbetsplatsförlagda utbildningen uppgå till minst 15 veckor. Varje vecka med APU ska motsvara garanterad undervisningstid om minst 24 timmar. Det är styrelsen för utbildningen som ansvarar för omfattningen av den arbetsplatsförlagda utbildningen. Det är även styrelsen som ansvarar för att den arbetsplatsförlagda utbildningen uppfyller de krav som finns på utbildningen. Om styrelsen för utbildningen inte kan skaffa fram platser för den arbetsplatsförlagda utbildningen i den omfattning som anges i lagen, får utbildningen istället bytas ut mot motsvarande utbildning förlagd till skolan. Under sådana omständigheter ska styrelsen vidta alla åtgärder för att utbildningen så snart som möjligt kan förläggas till en arbetsplats. Det är rektorn som beslutar om hela eller delar av kurser ska arbetsplatsförläggas och om hur fördelningen över åren ska göras.

(Författningsstöd: 1 kap. 2 § gymnasieförordningen i dess lydelse före den 15 april 2010, 5 kap. 15 § gymnasieförordningen, 5 kap. 16 § andra stycket gymnasieförordningen i deras lydelse före den 15 augusti 2010.)

Den arbetsplatsförlagda utbildningen konfronterar, enligt forskningen, skolan med arbetslivets utveckling och förändrade kompetenskrav. Vid Skolinspektionens tillsyn har framkommit att det finns stora skillnader i hur olika skolor arbetar med systematiskt kvalitetsarbete, hur man hantverkar arbetslivskontakter och hur man uppfyller kraven att ge eleverna på yrkesförberedande program arbetsplatsförlagd utbildning. Andra framgångsfaktorer som lyfts fram är att det finns ett aktivt och fungerande programråd samt kompetenta handledare ute på arbetsplatserna.

Två av de program som Skolinspektionen undersöker på Stenforsaskolan uppfyller förordningarnas krav om att APU ska omfatta 15 veckor. Eleverna på omvårdnadsprogrammet har fyra veckors APU läsår 1, tio veckor läsår 2 och sex veckor läsår 3. På hantverksprogrammet har eleverna fem veckors APU fördelat på en till två dagar i veckan under sitt första läsår. Under det andra läsåret har eleverna APU en dag i veckan under hela läsåret samt två femveckorsperioder då de är ute veckans samtliga dagar. Läsår 3 är eleverna på APU två dagar i veckan under hela läsåret. På industriprogrammet är bilden en annan. I såväl lärar- som elevintervju framkommer att skolan inte uppfyller författningarnas krav på 15 veckors APU. Den elev som intervjuades av Skolinspektionen hade haft sammanlagt tio veckors APU, fördelat på fem veckor under läsår 1 och 2 vardera. Vid intervjun med skolledningen och läraren framkommer inga uppgifter som tyder på att några speciella åtgärder har vidtagits för att man i framtiden ska kunna uppfylla författningarnas krav. Av lärarintervjun framgår att elever som inte haft APU har följt schema och "jobbat på som vanligt".

I intervjuerna med läraren, handledaren och eleven på hantverksprogrammet motiveras fördelningen av APU över en längre period med att det ger eleverna större möjligheter att bygga upp en kundkrets än om APU:n skulle ligga över en kortare och mer sammanhållen period.⁴ I intervjuerna med läraren och handledaren på industriprogrammet uttrycks uppfattningen att det är svårt att få god kvalitet på APU under läsår 1, eftersom eleverna "kan för lite" för att de ska kunna delta i arbetet. Av elevintervjun framgår att APU:n under det första året var av karaktären att "gå bredvid och titta". På omvårdnadsprogrammet styrs planeringen delvis av samarbetet med landstinget där man samsas om platser på Kristianstad centralsjukhus med andra skolor.

Anskaffningen av APU-platser skiljer sig åt mellan programmen. På industriprogrammet är det karaktärsämneslärarna som tillsammans är ansvariga för att hitta APU-platser till eleverna. På omvårdnadsprogrammet finns en karaktärsämneslärare som är uttalad APU-samordnare. Eleverna på hantverksprogrammet förväntas själva ordna sina APU-platser, men får hjälp med förslag av lärarna om de inte skulle lyckas.

⁴ Vid längre perioder ute får eleverna en möjlighet att bygga upp en relation till kunder som återkommer till salonger, något som inte hade varit möjligt vid till exempel en femveckorsperiod.

Skolledning och lärare beskriver att omvårdnadsprogrammets APU-perioder tydligt planeras och styrs utifrån de kurser och tillhörande kursmål som läggs ut på APU. I intervju med handledare och elev bekräftas bilden. Mål och syfte med APU definieras i den APU-pärm som eleven tar med sig till arbetsplatsen.

När eleverna på hantverksprogrammet går ut på sin APU har de med sig en APU-pärm. Pärmerna innehåller bland annat en planering för varje årskurs där det framgår vad man arbetar med i skolan och vilka moment (kvantitativa mål som till exempel 5 damklippningar och 10 permanentrullningar) skolan förväntar sig att eleven ska genomföra på arbetsplatsen. Något liknande material finns inte för industriprogrammet.

I samtal med lärare, handledare och elever på industriprogrammet och hantverksprogrammet framgår att det är handledarens planering eller arbetsplatsens behov som bestämmer APU:ns innehåll. Lärare på industriprogrammet menar att det inte går att göra någon planering för APU:n utan att det är arbetsplatsens behov som styr. Läraren på hantverksprogrammet uttrycker att man är tacksam för de APU-platser som man hittar och inte gärna sätter någon press på handledarna.

Lärare och elever på hantverksprogrammet och industriprogrammet beskriver vidare att syftet med APU:n är att få en förståelse för yrkeslivet. Det gäller bland annat generella förmågor såsom att "möta verkligheten" och "lära sig det sociala" men också mer praktiska saker som att "bygga upp en kundkrets". Intervjuade lärare vid de båda programmen uppger att APU:n inte är kursplanestyrd, men menar att det som görs på arbetsplatserna indirekt, genom moment på arbetsplatsen, knyter an till kursmål. Kopplingen mellan elevens lärande på arbetsplatsen och kursplaner eller andra styrdokument är dock okänd för såväl elever som handledare. En handledare uppger att skolan borde tydliggöra målen för elevernas APU-perioder. Handledaren menar att det då skulle bli enklare att få en inblick i vad skolan förväntar sig av honom och eleven.

Lärarna har ansvar för att följa elevens kunskapsutveckling på arbetsplatsen. Av intervjun med läraren på omvårdnadsprogrammet framgår att den kursansvariga läraren ska besöka eleverna två gånger per APU-period. Läraren, eleven och handledaren beskriver att det första besöket går ut på att se om "allt funkar" och om eleven trivs på arbetsplatsen. Vidare beskriver de intervjuade att det andra besöket som sker i mitten av APU-perioden har karaktären av ett trepartssamtal där elev, handledare och lärare samtalar om måluppfyllelse och bedömning.

Intervjuade lärare på övriga program uppger att en elev ska besökas minst en gång per APU-period. Syftet med besöken är att se om det fungerar socialt på arbetsplatsen och om eleven får göra "meningsfulla" saker. Vid intervjuer med lärare, elev och handledare på hantverksprogrammet framgår att eleven inte fått något besök under sin nuvarande APU-period. Eleven på industriprogrammet uppger att läraren besökte honom en gång under den senaste APU-perioden, mest för att hälsa och "kolla upp" så att allt fungerade.

Skolan erbjuder ingen handledarutbildning. Lärarna på omvårdnadsprogrammet anordnar varje läsår en informationsträff för handledare. På dessa träffar har handledarna framfört önskemål om en mer formell handledarutbildning.

Skolinspektionens bedömning

I Skolinspektionens granskning framkommer att omvårdnadsprogrammet vid Stenforsaskolan erbjuder arbetsplatsförlagd utbildning i tillräcklig omfattning och av god kvalitet. Skolinspektionen bedömer dock att skolan behöver tillse att den arbetsplatsförlagda utbildningen uppgår till minst 15 veckor på samtliga yrkesförberedande program. Skolinspektionen bedömer också att skolan, vid de tillfällen då APU-plats inte kan uppbringas, behöver anordna motsvarande utbildning förlagd till skolan samt vidta alla åtgärder för att utbildningen så snart som möjligt kan förläggas till arbetsplats. Skolinspektionen bedömer vidare att Stenforsaskolan behöver försäkra sig om att den arbetsplatsförlagda utbildningen på samtliga program är kursplanestyrd.

Stenforsaskolan bör slutligen försäkra sig om att handledarna har tillräcklig kompetens för sitt uppdrag samt att handledarna får tydlig information om APU:ns syfte och vilka förväntningar skolan har på arbetsplatsen. Skolan bör också se till att samtliga program har fungerande programråd.

Betygssätts eleverna vid arbetsplatsförlagd utbildning på ett korrekt och likvärdigt sätt?

Enligt 7 kap. 3 § första stycket gymnasieförordningen ska betyg på avslutad kurs sättas av läraren. När det gäller betygsättning av elever som är på APU ska det finnas ett samarbete mellan lärare och handledare vad gäller underlag för lärarens betygsättning. Läraren ska följa elevens kunskapsutveckling även när de är på APU för att kunna sätta ett korrekt betyg. Enligt 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna, punkt 2.5 framgår att läraren vid betygsättning ska utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen samt att läraren ska göra en allsidig bedömning av kunskaperna och därvid beakta hela kursen. Läraren ska även fortlöpande ge varje elev information om elevens utvecklingsbehov och framgångar i studierna. Vidare ska läraren även redovisa för eleverna på vilka grunder betygsättning sker.

Forskning fokuserat på bedömningsgrunder för betygsättning i karaktärsämnen inom hotell- och restaurangprogrammet har visat att lärarna bedömer både elevernas yrkeskvalifikationer och andra mer generella egenskaper, s.k. nyckelkvalifikationer där de sistnämnda är självständighet, planeringsförmåga, problemlösningsförmåga, samarbete, kundkontakt, kommunikation och initiativkraft. Lärarna tenderade här att värdera nyckelkvalifikationerna högre när de skulle bedöma elevernas kunnande. Det föreföll som om lärarna i förhållande till kursplanemålen till viss del bedömde "fel" saker och att lärarna hade en tendens, åtminstone vid betygsättning av

de högre betygen, att relatera till sin egen erfarenhet snarare än betygskriterierna vid betygsättning.⁵

På samtliga program som Skolinspektionen besökt tar lärarna del av någon form av omdöme från handledare som rör elevernas arbete under APU-perioden. På hantverksprogrammet finns s.k. elevkort kopplade till ovan beskrivna planering där handledaren har möjlighet att lämna kommentarer kring de moment som eleven förväntas göra. I materialet ingår också dokument kring bedömning där olika förmågor såsom "Förmåga att arbeta självständigt" och "Punktlighet/hålla tider" bedöms enligt en fyrgradig skala från "Mycket god" till "Ej godkänt". Dokumentstudier och intervju med lärare ger vid handen att bedömningsmaterialet ska krävas in i slutet av varje APU-period och att elevkortet ska fyllas i av handledare och elev tillsammans. I intervjuer med lärare, elev och handledare framkommer dock att dessa rutiner ibland inte efterföljs. Arbetsplatsen som Skolinspektionen besökte hade inte haft någon kontakt med skolan överhuvudtaget. Intervjuad lärare menar att eleverna blir betygsatta för vad de gör i skolan. Handledarnas omdöme används främst om lärarna är osäkra på någon bedömning.

På industriprogrammet tar lärare del av ett övergripande skriftligt omdöme från handledaren samt en praktikplatsbedömning i form av ett krysschema där handledaren bedömer saker såsom elevens förmåga att passa arbetstider samt elevens attityd och engagemang. Det omdöme som ansvarig lärare tar del av från handledare är således till stora delar inte knutet till några kurser eller kursmål. Lärare och elev berättar att man efter avslutad APU-period stämmer av vad eleven fått göra på arbetsplatsen och planerar de skolförlagda momenten därefter. Intervjuad lärare uppger också att man "testar" elevernas kunskaper på skolan när de kommer tillbaka från APU:n. För intervjuad elev är kopplingen mellan APU och betygsättning oklar, men eleven tror att APU:n har liten betydelse för betyget.

Skolledning, lärare, elev och handledare ger en samstämmig bild av bedömningsprocessen som är knuten till APU:n på omvårdnadsprogrammet. Efter halva APU-perioden gör handledare en bedömning av elevens prestationer. Samtidigt gör eleven en självskattning av sin egen prestation. Därefter diskuterar handledare tillsammans med elev om vad de kom fram till individuellt. Eleven får härigenom insyn i handledarens bedömning och motivering till densamma. I slutet av APU-perioden gör handledaren en helhetsbedömning av elevens APU-period som överlämnas till ansvarig lärare. Förutom den slutgiltiga bedömningen samverkar lärare och handledare kring elevens kunskapsutveckling genom de besök som läraren avlägger vid arbetsplatsen. Såväl lärare som elev uttrycker att APU:n har stor betydelse för det slutgiltiga betyget.

⁵ Därför fick jag bara Godkänt, bedömning i karaktärsämnen på HR-programmet, Helena Tsagalidis, Stockholm, Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet, 2008.

Vidare upplever den intervjuade eleven bedömningsprocessen som genomskinlig och rättvis.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolan behöver se till att lärarna på samtliga program följer elevens kunskapsutveckling under den arbetsplatsförlagda utbildningen. Vidare behöver skolan se till att lärare på samtliga program utnyttjar all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanerna. Ytterligare bedömer Skolinspektionen att skolan behöver se till att eleverna på samtliga program ges fortlöpande information om utvecklingsbehov och framgångar i studierna. Slutligen behöver skolan klargöra för eleverna på vilka grunder betygsättningen sker.

I ärendets slutliga handläggning har utredaren Lars Berglund deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Ann-Christin Hartman
Enhetschef

Jens Pettersson
Föredragande